

Lærerressurs

Vi omprofilerer høstferien til Leseferien! Det gjør vi ved å invitere 3. 4. og 5. trinn til lesefestival på bibliotekene i uke 39 og 40. I leseferien har vi fokus på reisene i litteraturen, og alle de fantastiske stedene man kan oppleve bare ved å åpne en bok!

Dette er et forslag til hvordan du som lærer kan forberede elevene på leseferien, og motivere til lesing i ferien. Opplegget kan brukes i forkant av forfatter- eller formidlingsbesøk i biblioteket, eller i klasserommet i ukene før ferien. Etterarbeidet gjennomføres når elevene kommer tilbake etter ferien.

1 Første økt: før leseferien

Forarbeid: finn frem en bok du som voksen har hatt glede av.

Start økten med en innledning om at bøker kan ta oss ulike steder og ulike tider.

Vi vet at voksne som leser selv, i mye større grad inspirerer til leselyst hos barna som ser opp til dem. En god inngang kan derfor være egne opplevelser, her med eksempel fra Ringenes Herre av JRR Tolkien:

«Jeg besøkte et helt fantastisk sted i helgen. Det var en skjult dal, og gjennom dalen rant det en elv. Opp langs fjellsidene var det bygget en by, med de vakreste hus du kan tenke deg. Mellom husene vokste det trær, og elvene fosset ned gjennom dalen.»

Et annet eksempel kan være bøkene om familien Bridgerton:

«Jeg har vært på ball, i et nydelig slott. Alle gikk med flotte, elegante kjoler, og det var et orkester som spilte mens vi danset. Det var et kostymeball, så alle gikk med masker. Når det ble midnatt skulle vi ta av maskene, og avsløre hvem vi var for hverandre.»

Her er det bare fantasien og egne lesepreferanser som setter grenser. Det viktige er å få fram at i bøker kan vi reise til steder vi aldri ellers kunne besøkt. Snakk gjerne litt om steder man kan reise i bøker, og spør om elevene har reist til noen spennende steder i sin lesing.

Høytlesing

Les korte utdrag fra 4-5 ulike bøker fra ulike sjangre; fantasy, humor, spenning/sci-fi, realistiske og historiske fortellinger (velg bøkene selv, eller bruk utdragene på slutten av dette dokumentet).

Eksempel: Hold opp boken Musse og Helium 1: Mysteriet med hullet i veggen.
Spør elevene: Hvor tror dere man kan reise med denne boken?

Les et kort utdrag, og la elevene skrive/tegne det de tenker mens du leser.
Gjør det samme med de andre bøkene.

Plenumssamtale:

- Hvilken bokverden synes dere virket mest spennende?
- Hvis du skulle dra til en av disse verdenene, hvilken ville du valgt, og hvorfor?
- Hadde du noen tanker som du skrev ned/tegnet som du vil dele?
- Hva slags steder har du lyst å dra til i leseferien?

BERGEN
OFFENTLIGE
BIBLIOTEK

STIFTELSEN
Anna Jebsens Minde

2 Etterarbeid: etter leseferien

Ideelt sett håper vi selvsagt at alle elevene har blitt inspirert til å lese i ferien. Vi anbefaler ikke at dere gir lesingen i lekse gjennom ferien, fordi håpet er at leseferien skal forbindes med lystlesing og leseglede. Målet med denne økten er å sette fokus på alle de spennende stedene elevene har «besøkt» i bøkene gjennom ferien, og gi verdi til leseopplevelsene deres.

Siden ikke alle elevene nødvendigvis har lest bøker i ferien, er det fint å legge til rette for en felles leseopplevelse. Økten kan ta utgangspunkt i en bok dere har lest i klassen nylig, eller en tekst fra klassens besøk på biblioteket. Eventuelt kan du spare et av utdragene herfra til denne økten. Etter at man har startet med et felles utgangspunkt, kan man oppmuntre elevene til å dele fra sin egen lesing. La gjerne elevene diskutere i par først, før dere tar samtalen i plenum.

Plenumssamtale

- Hvor reiste dere?
- Hvem møtte dere?
- Kunne dere tenkt å reise dit flere ganger?
- Kunne dere tenke dere å reise dit i virkeligheten? Diskuter gjerne forskjellen på litterære reiser og virkelige reiser - det som er spennende på papiret er kanskje ikke like fristende å gjøre i virkeligheten?

Lag gjerne en oversikt på tavlen over hvor elevene har «vært» i tekstene, for eksempel i form av et tankekart.

Visuell tolking av tekst

Når du er sikker på at alle elevene har en tekst å ta utgangspunkt i, er dere klare til å starte på tolkningsoppgaven. Her skal elevene ta utgangspunkt i det de har lest, og lage et visuelt uttrykk. Du kan velge utfra elevgruppe og ramme faktorer hvilke elementer du tar med fra listen under.

- Tegn en scene fra boken. Hvem er med, hva gjør de?
- Tegn et kart over den verden du har besøkt. Hvilke ting er det viktig å tegne inn på kartet for at leseren skal kunne følge med på historien? Ha gjerne en samling bøker med kart i klasserommet (kommer også som nedlastbar fil).
- Lag en scene fra boken i lego/land art/modellerkitt. Hvem er med, hva gjør de?
- Bruk digitale verktøyer til å lage en scene fra boken, for eksempel som tegneserie i Canva.

Lag gjerne en leseferie-utstilling med det elevene lager, sammen med leseferien-plakatene som du finner på <https://bergenbibliotek.no/barn/leseferien>

BERGEN
OFFENTLIGE
BIBLIOTEK

STIFTELSEN
Anna Jebsens Minde

BERGEN
OFFENTLIGE
BIBLIOTEK

STIFTELSEN
Anna Jebsens Minde

Utdrag fra *Ingenlund* av Jessica Townsend

s. 93: Den store takterrassen myldret av mange hundre festglade gjester som hylte og kniste mens de danset som gale. Lange rekker med brennende fakler og lyslenker lyste opp de glade ansiktene. Midt blant dem valset en diger dragedukke som ti av gjestene bar på skuldrene. Kostymekledde akrobater danset og gjorde saltomortale på skremmede høye plattformer. Over hodene på den spant glitrende speilmosaikkuler, som tilsynelatende svevde i luften på magisk vis, og spredde kaleidoskopisk lys over alt Morrigan så. En gutt som var litt eldre enn henne, løp leende forbi på jakt etter den dansende dragen.

Midt i det hele sto en skummende, rosa champagnefontene og en scene der en gruppe musikere med hvite jakker spilte swing (En av dem så ut til å være en stor, knallgrønn firfirsle som spilte kontrabass, men Morrigan tenkte at hun kanskje var så utslitt at hun hallusinerte.) Selv magnifikatten Fenestra så ut til å hygge seg der hun dasket til en speilkule og så olmt på alle som danset litt for nær. [...]

Jupiter så rett på Morrigan gjennom folkemengden og smilte bredt, og hun gjengjeldte smilet mens hun holdt hardt i paraplyen sin. Alt ved denne natten var et uventet eventyr.

«Og nå, hvis dere våger, ber jeg dere følge Devkalions ærverdige morgentidtradisjon sammen med meg.» Han pekte mot øst. Langt bortenfor horisonten kom en skimrende strek av gyllent lys langsomt til syne. «Slukk faklene. Daggryet er her, og vi skal se oss selv i dets lys.» En etter en ble faklene slukket. Lyskjedene blunket og ble mørke. Jupiter vinket Morrigan bort til seg, og hun fulgte etter ham til kanten av taket.

Ingenlund strakte seg milevis utover i alle retninger. Morrigan forestilte seg at hun befant seg om bord i et skip som seilte på et hav av bygninger og gater og mennesker og liv. [...] En kvinne til venstre for Morrigan klatret opp på balustraden. Hun løftet kanten på den lange, flagrende silkekjolen og slo opp en paraply over hodet. På alle kanter gjorde folk det samme, helt til rekkverket var fullt av mennesker som sto skulder ved skulder med paraplyene hevet høyt over hodet og så på solen.

«Uforferdet!» ropte kvinnen i silkekjolen. Og så, uten å nøle, hoppet hun ut fra taket og svevde nedover, nedover alle de fjorten etasjene. Morrigan snudde seg forferdet mot Jupiter, men han så helt uberørt ut. Hun ventet på et smerteskrick eller et høyt klask der nede fra, men hørte ingen av delene. Kvinnen landet på bakken, tok noen snublende skritt og ga fra seg et triumferende hyl.

Umulig, tenkte Morrigan.

«Uforferdet!» ropte en annen gjest, og så conciergen Suppedas, og så stuepiken Marta - «Uforferdet!» - og enda en, og enda en, og snart var luften fylt av et kor av det oppildnede ordet. De skrittet ut fra rekkverket, en etter en, helt til Morrigan så ned på et hav av paraplyer. [...]

Morrigan lot frakken til Jupiter gli ned i en haug ved føttene. Så klatret hun opp på balustraden og slo opp den nye oljelerretsparaplyen med skjelvende hender. *Ikke se ned ikke se ned ikke se ned*. Luften føltes tynn.

«Uforferdet,» visket Morrigan.

Så lukket hun øynene.

Og hoppet.

BJØRN SORTLAND KETIL SELNES

JOHNNY 777

MISSION 1: RIO DE JANEIRO

BERGEN
OFFENTLIGE
BIBLIOTEK

STIFTELSEN
Anna Jebsens Minde

Utdrag fra *Johnny 777* av Bjørn Sortland

s. 96: Vi lander i Rio de Janeiro tidlig, tidlig på morgenen, det har så vidt begynt å lysne. Det er så utrolig stilig, sjøen, stranda, Sukkertoppen som jeg har sett på tv, helt gull. For en ferie det kunne ha vært, jeg kunne ha sneket meg ut om natta og hoppa fra hotelltak til hotelltak.

Men jeg er ikke på ferie med mamma og pappa. Jeg er en foreldreløs gutt med vondt i magen.

Lufta er hårfønervarm da jeg går ut av flyet.

EHO er virkelig godt organisert. Det står en bil og venter med åpen dør på flystripa, men det er John Kaare Smith som er sjåfør. Han har skiftet til smoking. Det er egentlig ikke en bil. Det er en stor og hvit limousin. Som kjører oss inn til et stort og hvitt hotell. Det stiligste jeg har sett noen gang. Copacabana Palace. [...]

- Vi har dårlig tid nå, sier John Kaare Smith.

- Her er utstyret ditt, sier han og peker på en liten svart bag.

Jeg åpner den. En svart treningsdress. En vannpistol. Ingen håndgranater, kastestjerner, kniver eller noe - men en vannpistol!

- Ingen mistenker at det er noe skummelt med en vannpistol, sier John Kaare Smith. - Men den er fylt med en kjemisk guggeblanding. Hvis Fidel Castrate får en liten sprut i puseansiket, så zzzovner han på en-to-tre. Det gjelder for så vidt mennesker også. Og hvis det er en metalldetektor eller noe i rommet til Manico, så oppdager den ikke en plastpistol. Smart?

- Så altså, jeg skal gå inn på rommet hans? spør jeg. - Har ikke Diablo soldater som holder vakt? Butleren sier ikke noe, men jeg vet allerede svaret.

- Vi vet at Diablo sover ganske lenge, sier John Kaare Smith mens vi går inn i resepsjonen.

Wow! Copacabana Palace er et skikkelig luksushotell.

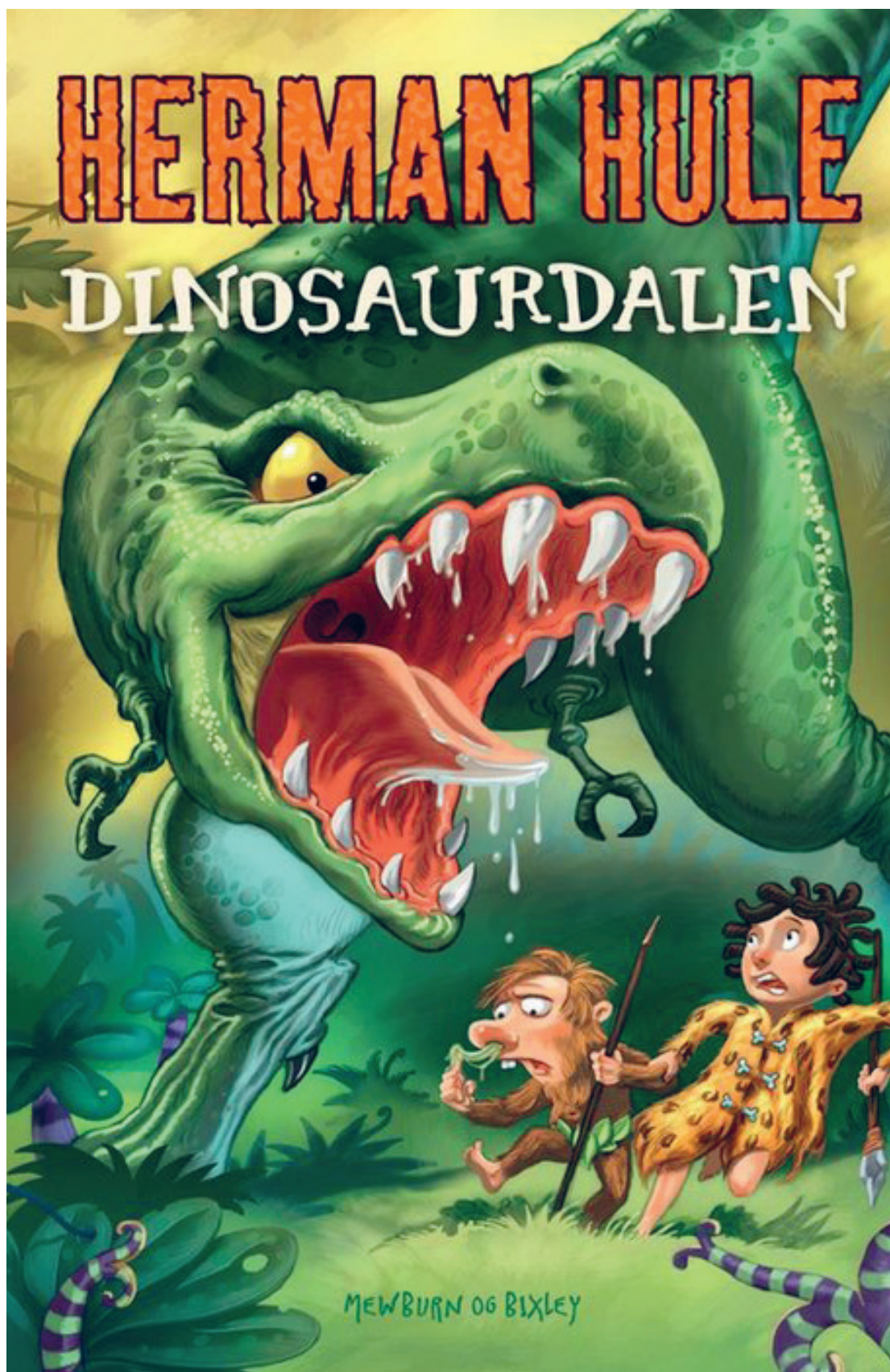
- Jeg har sjekket oss inn, la oss bare ta heisen opp til rommet med en gang.

Men hjertet mitt dunker som et maskingevær med en gang jeg ser heisdøra. Å ta heis er ikke så fælt som å krype gjennom trange rør, men likevel tar jeg aldri heis. Jeg prøver alt jeg kan å se kul ut, men klaustrofobien gjør at jeg har lyst til å sette meg i fosterstilling og rugge fram og tilbake mens jeg mumler rare ord.

- La oss ta trappene, sier jeg. - Det er smartere. Så får vi sjekket nødutgangen, og vi risikerer ikke å møte noen i heisen.

John Kaare Smith sukker tungt. Han ser ikke ut som en som tar trappene.

- Manico har et sterkt vakthold, knallharde amasone-soldater som bare lengter etter å skyte noen, så vær litt ekstra på vakt.

BERGEN
OFFENTLIGE
BIBLIOTEK

STIFTELSEN
Anna Jebsens Minde

Utdrag fra *Herman Hule: Dinosaurdalen* av Mewburn og Bixley

s. 5: En dag bestemte Herman seg for å dra til Slim-sumpen for å samle brontosaur-bæsj. Moren hans virket kanskje litt småsur da han fortalte det, men Herman var ikke helt sikker. Steinalderfolk så alltid litt gretne ut. Også når de ikke var det, og moren til Herman virket surere enn de fleste. [...]

Slimsumpen lå i enden av dalen, og var omringet av vulkaner. Elver av glødende lava rant nedover fjellsidene, og lagde svære skyer av damp når de rant ut i sumpen. Dampen var så varm at du kunne bli kokt på et sekund. Sumpen boblet og sydet, og det var sprutende geysirer og groper av kvikksand overalt.

Slimsumpen var med andre ord ikke en spesielt god lekeplass. Herman krøp langs kanten av sumpen og plukket med seg brontosaur-bæsj. Våt bæsj trykket han inn i den hule vedkubben. Tørr bæsj stappet han i lommene. Han kikket stadig vekk opp. Brontosaur-flokken var ute i midten av sumpen. Noen spiste sump-gress. Andre bare veltet seg i gjørma. Dyrene var ikke så farlige, men de var klossete, så det gjaldt å holde litt avstand.

Bråkete var de også. Lyden av plasking, fising og bobling var så øredøvende at Herman ikke hørte skrittene som kom nærmere, og nærmere. Og nærmere. Og så plutselig...
BRRRRØØØØØL!

Brølet fra tyrannosaurusen var grusomt høyt og forferdelig nærme. Det pep i ørene, og hjertet hans sank ned i føttene. Grr-Grr pilte av gårde og gjemte seg under en stein, mens Herman hoppet ut i sumpen og vasset mot brontosaurene. De var hans eneste sjanse til å overleve. Ikke fordi dinosaurene kunne beskytte ham, men fordi tyrannosauren kanskje ville spise en av DEM i stedet. Hvis tyrannosauren var sulten, holdt det ikke med en pinglete steinaldergutt til lunsj. Eller?

Vannet stinket nesten like mye som faren når han kom hjem fra jakt. Herman slepte seg fremover. Det surklet i gjørme, og føttene ble tyngre og tyngre for hvert skritt. Det var som å vasse i en gryte med morens palmegren-pudding. Til slutt klarte han ikke å løfte føttene i det hele tatt. Han sto bom stille. Likevel fortsatte gjørmen å stige oppover knærne hans. Merkelig. Da Herman forstod hvorfor, ble øynene hans store som dinosauregg. Det var ikke sumpen som STEG, det var han som SANK. Han sto midt i en grop med kvikksand.

BERGEN
OFFENTLIGE
BIBLIOTEK

STIFTELSEN
Anna Jebsens Minde

Utdrag fra *Marshmallowsmaskinen* av Bobbie Peers

s. 9: Vinden rusket i håret til Ella. Hun kikket ned og fikk øye på store hav og blinkende lys. Hun strakte armene og beina ut og prøvde å styre retningen hun falt i, sånn som hun hadde sett fallskjermhoppere gjøre på TV.

Plutselig fikk hun øye på noe som så ut som en stor og lang ballong under seg. Var det et luftskip? I så fall var det redningen hennes! Ella lukket øynene og plutselig traff hun ballongen. Hun klamret seg fast i den så godt hun kunne, men fortsatte å skli nedover. Så bråstoppet hun.

Den ene foten hennes hadde heftet seg fast i et tau, og hun var blitt hengende opp ned fra ballongen. Ella måtte kjenne etter om hun fremdeles var i live. Det var det ingen tvil om. Hjertet hoppet som en kenguru i brystet hennes. Hun kikket opp på resten av kroppen sin. Hun var like hel. Så hørte hun en stemme like under seg: «Hva er det du holder på med?» sa den. [...]

Plutselig hørte Ella lyden av saging. Hun kikket oppover og fikk øye på gutten. Han satt på kne på toppen av ballongen og forsøkte å sage over tauet. «Hva holder du på med?» ropte Ella. «Får deg løs, vel,» sa gutten. «Det var jo det du sa jeg skulle gjøre».

«Men hvis du sager over tauet, så faller jeg!»

«Nettopp! Og da er du løs,» sa gutten og fortsatte å sage.

«STOPP!» ropte Ella. Men det var for sent. Sagen snittet over den siste delen av tauet, og Ella falt.

Hun skled ned langs siden av ballongen og fortsatte i løse lufta. Men bare i et øyeblikk. For plutselig stupte luftskipet ned mot henne. Etter et par sekunder hadde det tatt henne igjen, og et vindu åpnet seg. Gutten stakk hodet ut og rakte henne hånda. «Kom,» sa han. Ella grep fortumlet tak i hånda hans, og han trakk henne inn. [...]

Hun ble stående og stirre fremfor seg. Det dunket og hveste fra noe som hørtes ut som hundrevis av små motorer. Stråler med grå damp stod ut av store ventiler. «Den der må du holde deg unna,» sa Felix og pekte på en av ventilene. «Dampen er veldig varm.»

«Går luftskipet på damp?» spurte Ella og så seg rundt.

«Damp?» sa Felix.

«Ja,» sa Ella. «Damp.»

«Nei,» sa Felix. «Luftskipet går på marshmallows.»

Ella ble stående å måpe. «Tuller du?» sa hun. «Nei,» sa Felix. «Alt her går på marshmallows.» Felix skyndte seg bort til en stor spake og skjøv den fremover. Det rykket i hele luftskipet, og Ella skjønte at det skjøt fart.

«Dette skipet kan gå i over hundre og åtte kilometer i timen,» ropte Felix over duren fra motoren. «Det er en fordel når man skal komme seg fort fra sted til sted».